

Бублей Г.А.

к.е.н., доцент

Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій

м. Запоріжжя, Україна

Кошкарів С.А.

к.е.н., доцент

Чернівецький кооперативний фаховий коледж економіки і права

м. Чернівці, Україна

Мокій А.І.

академік АН ВШ України, д.е.н., професор,

провідний науковий співробітник

ДУ “Інститут регіональних досліджень

імені М.І.Долішнього НАН України”

м. Львів, Україна

ПРОДУКТИВНА СПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ КЛАСТЕРНОЇ І КООПЕРАТИВНОЇ МОДЕЛЕЙ

Незважаючи на критичне посилення ризиків і загроз економічній діяльності та управлінню державою на різних рівнях системної ієрархії, викликане російською агресією, останнім часом спостерігаються прояви активності громадянського, у тому числі підприємницького середовища, щодо усунення дисфункціональності органів державного управління в секторальному і просторовому вимірі. Певною мірою, це відображається в поширенні і розвитку кластерної моделі господарювання, започаткованої ще у 90-х роках минулого століття, але істотно загальмованої у 2000-2010 роках. Нетривалий в часовому вимірі досвід впровадження сучасних, переважно європейських, практик кластерної моделі в регіонах України потребує аналізу, щонайменше в контексті базисних засад кластеризації, рівня системної ієрархії, інституціональних перешкод створенню і функціонуванню кластерів, поєднання з іншими, історично апробованими формами організації і стимулювання ділової активності.

1. Стислий огляд проведених за ініціативою підприємницьких асоціацій та міжнародних програм технічної допомоги у І-й половині 2022 р. та у 2023 р. більше десяти масштабних заходів щодо формування і розвитку

проектів кластерів в регіонах України, зокрема декларованих цілей, завдань, складу учасників, змісту доповідей і дискусій, доводить до таких висновків:

1) генеральною метою формування кластерної моделі переважно розглядається зростання економічної ефективності, а базисом – технологічний процес виробництва і реалізації створеної доданої вартості, відповідно об’єктом кластеризації виступають етапи цього процесу;

2) організаційно-інституціональними ініціаторами та джерелами фінансування створення кластерів виступають асоціативні підприємницькі організації, підтримувані міжнародними програмами технічної допомоги, функціонуючі зарубіжні кластери;

3) органи державного управління різних рівнів, бюджетні джерела фінансування не приймають безпосередньої участі у створенні і реалізації кластерної моделі, за винятком часткової участі агенцій регіонального розвитку;

4) технологічний базис кластерів відповідно детермінує галузеву зорієнтованість, хоча можливі і міжгалузеві кластери, але при цьому залишаються поза увагою безпосередньо не пов’язані з виробництвом екологічні, соціальні та просторові проблеми (на чому й наголошували учасники Вінницької конференції “Регіональні кластерні ініціативи”).

2. Концептуально інші підходи застосовані у Програмі “Редизайн екосистеми підприємництва у субрегіоні громад етнічної Бойківщини в умовах невизначеності”(далі -- “Програма”), на розгляді яких зупинимося детальніше. Насамперед, характерною ознакою, яка відрізняє Програму від інших розглянутих запроваджуваних кластерних моделей є зорієнтованість на сталий розвиток громад, а не лише на отримання економічного ефекту від функціонування кластеру. По-друге, це наявність інституціонального підґрунтя реалізації Програми після створення і реєстрації 7 грудня 2023 р. Спільного комунального підприємства (СКП) “Інститут сталого розвитку громад Бойківщини” за участю Новицької і Гніздичівської ОТГ. Метою створення СКП визначено об’єднання зусиль, ресурсів та можливостей засновників та інших громад для сталого розвитку Бойківщини шляхом збереження, примноження і реалізації факторного потенціалу їх продуктивної спроможності в процесі реалізації.

3. До загальних рекомендацій, які охоплюють не тільки громади, але й регіональний рівень ієрархії управління, віднесемо першочергові заходи:

- постійного моніторингу і контролю за досягненням цілей і виконанням завдань загальнодержавних і регіональних стратегій і програм розвитку громад;

- трансформації методологічних засад розробки стратегій регіонального розвитку в сенсі вибору головних і часткових факторів продуктивної спроможності економіки регіонів і громад, як об'єкта стратегування;
- визначення головними цілями застосування кластерної, кооперативної, державно-приватної, тощо моделей активізації підприємницького середовища, поряд з економічними цілями, інтеграцію і взаємодоповнення факторного потенціалу громад, регіонів для зміцнення безпеки і цілісності держави;
- забезпечення конкурентності регіональних стратегій і програм, у тому числі й розвитку громад, як в Україні, так і за її межами;
- упровадження в практику стратегування розвитку громад і регіонів парадигми Концентрації активностей на безпеці майбутнього розвитку;
- концентрації зусиль і ресурсів регіональних органів управління, експертного середовища на першочерговому створенні кластерів у науково-технологічному, військово-економічному секторах економіки, виробництві будівельних матеріалів і обладнання;
- створення незалежної робочої групи експертів для оперативного моніторингу стану реалізації заходів з формування кластерів, або делегування на конкурсній основі цієї функції громадським організаціям та експертам.

Булатова О.В.,
д.е.н., професор
Вишняков О.В.
аспірант

Маріупольський державний університету
м.Київ, Україна

СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ ТА ЦИФРОВИЙ РОЗРИВ

Глобальні асиметрії світогосподарського розвитку поглиблюють технологічний розрив між країнами. Наймасштабніше зростання технологій, інвестицій, світової торгівлі не забезпечило переваги для всіх. Нерівність стала серйозним випробуванням для світового співтовариства, що унеможлиблює досягнення Цілей сталого розвитку 2030. Цифрові технології сприяють поглибленню нерівності, яка викликана економічними, соціальними, екологічними силами, тим самим посилюючи глобальні асиметрії. З іншого боку, інновації та інформаційні технології створюють